

Н. О. Долгошея

кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри управління виробництвом та інноваційною діяльністю підприємств Миколаївського національного аграрного університету, Україна
natalia.dolgosheia@yandex.ru

ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розглянуто вплив фінансової стійкості аграрних підприємств на ефективність інноваційної діяльності шляхом формування відповідних моделей та алгоритму визначення рівня фінансової стійкості.

Ключові слова: інновація, фінансова стійкість, аграрний ринок, моделювання.

Н. А. Долгошея

кандидат экономических наук, доцент, докторант кафедры управления производством и инновационной деятельностью предприятий Николаевского национального аграрного университета, Украина
ЗНАЧЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ДЛЯ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация. В статье рассмотрено влияние финансовой устойчивости аграрных предприятий на эффективность инновационной деятельности путем формирования соответствующих моделей и алгоритма определения уровня финансовой устойчивости.

Ключевые слова: инновация, финансовая устойчивость, аграрный рынок, моделирование.

Natalya O. Dolgosheya

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Hab. Doctorate Candidate, Mykolayiv National Agrarian University, Ukraine

VALUE OF AGRARIAN ENTERPRISES FINANCIAL SUSTAINABILITY FOR INNOVATIVE ACTIVITY REALIZATION

Abstract. In the article the influence of agrarian enterprises financial sustainability on efficiency of innovative activity is considered by forming of the proper models and algorithm of financial sustainability level determination.

Key words: innovation, financial sustainability, agrarian market, modeling.

JEL classification: C50, Q14

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання на особливу увагу заслуговує проблема підвищення ефективності функціонування агробізнесу як вагової ланки національного виробництва. Зростання в останні часи природо-, ресурсо- та енергоємності сільськогосподарської продукції і продуктів вітчизняного виробництва – це результат нерационального та екологічно незбалансованого формування ресурсів і недбалого їх використання в період розбудови ринку. Реструктуризація агропромислового виробництва, радикальне вдосконалення його матеріально-технічної бази нині відбуваються без урахування вимог ресурсно-екологічної безпеки господарської діяльності. Це ускладнює як власне процес трансформації агробізнесу, так і його результати [1]. Важливу роль у підвищенні ефективності агробізнесу відіграє також наявність приватної власності на засоби сільськогосподарського виробництва [2].

На нашу думку, ефективне поєднання якісних та кількісних характеристик фінансово-економічного стану підприємства із характеристиками його інноваційної активності має позитивно впливати на ефективність господарювання будь-яких підприємств, у тому числі сільськогосподарських. У цьому контексті особливого значення набуває забезпечення фінансової стійкості й ліквідності підприємств, оскільки здійснення інновацій зазвичай потребує вкладення додаткових фінансових ресурсів, а їх дефіцит на підприємстві є фактором, що гальмує процес інвестування у цю сферу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підвищення ефективності інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки є предметом багатьох досліджень та публікацій. Зокрема, світовій науці давно відомі праці з цієї тематики (Alston Julian M., Connie Chan-Kang, Czerewko G., Giovanni F., Florestal M., Marra Michele C., Reif Timothy M., Pardey Philip G., Rudynska I., Wyatt T. J.). Серед українських учених, котрі плідно працюють у цьому напрямі, можна відзначити таких авторів, як: Андрійчук В. Г., Білецька Н. В., Зубець М. В., Клокар О. О., Лаврук В. В., Майо-

вель Є. Й., Мостовий Г. І., Сичова М. О., Сіренко Н. М., Трегубчук В. М., Юрчишин В. В. та ін. Проте малодослідженим питанням до сьогодні залишається взаємозв'язок ефективності фінансово-господарської діяльності аграрного підприємства та рівня її інноваційної активності й результативності. Тому, на нашу думку, особливої уваги заслуговує моделювання та оцінювання вказаного взаємозв'язку.

Метою статті є моделювання залежності ефективності фінансово-економічної діяльності аграрних підприємств від упровадження інноваційної діяльності для подальшого аналізу та прийняття відповідних рішень в інноваційній сфері.

Основні результати дослідження. З огляду на різні бічні аспекти агробізнесу всі передумови формування ефективної системи його розвитку можна поділити на дві групи: об'єктивні та суб'єктивні [2].

До об'єктивних передумов належать, перш за все, природно-кліматичні умови, що визначають можливість і спеціалізацію ведення сільськогосподарського виробництва, формують пріоритетні напрями його розвитку.

Другою важливою об'єктивною передумовою формування ефективної системи агробізнесу є територіальний розподіл населення. У світі спостерігається нерівномірність між кількістю населення в різних регіонах та землезабезпеченістю. Крім того, для вирощування деяких сільськогосподарських культур (чай, кава, цитрусові тощо) необхідні відповідна якість землі й агрокліматичні умови. Виникає потреба доставки такої продукції до місць споживання в міжнародному масштабі.

Суб'єктивні передумови розвитку сучасного вітчизняного агробізнесу визначаються технічним рівнем сільгоспвиробництва і формами його організації, наявністю ринкового середовища та ефективного законодавчого регулювання. Транспортний фактор розвитку агробізнесу важливий, коли необхідно реалізовувати продукцію, яка швидко псується.

Виходячи з основних передумов, специфіки аграрної галузі й особливостей вітчизняної економіки, підвищення

конкурентоспроможності й ефективності сільськогосподарського виробництва потребує концентрації дій у таких напрямках [3]:

- покращання стану ринкового середовища, створення в агробізнесі рівних з іншими галузями умов одержання доходів;
- стимулювання процесу формування економічно активних суб'єктів бізнесу;
- розвиток ресурсного потенціалу, подолання технологічної відсталості агропромислового виробництва, що вимагає реалізації ряду спеціальних цільових програм.

Реалізація зазначених заходів дозволяє концентрувати ресурси на розвитку пріоритетних секторів агробізнесу, що припускає освоєння перспективних внутрішніх та зовнішніх ринків.

Поняття фінансової стійкості будь-якого підприємства можна розглядати з двох основних позицій [4]: 1) як стабільний розвиток і розширення масштабів діяльності та власних активів підприємства, а також 2) як відсутність різких спадів у сталому розвитку. Для аграрних підприємств перша позиція залишається практично нереалізованою через залежність аграрного виробництва від метеокліматичних умов, які в окремі роки спричиняють коливання урожайності, а відтак і масштабів виробництва сільськогосподарської продукції. Звичайно, спади в ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств можуть відмічатися, проте вони мають бути нерізкими. Отже, для дослідження більш слушним є аналіз фінансової стійкості, що спирається на другу позицію.

Для статистичної оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств Південного регіону нами було досліджено загальний її стан за окремими показниками на основі багатofакторного кореляційно-регресійного аналізу (табл. 1) [5].

Регіон, область	Рівняння регресії	Середнє, $\bar{X}$	Середньоквадратичне відхилення, σ	Коефіцієнт детермінації, R^2
Одеська	$Y=0,254-0,382X1+0,064X2+0,001X3+0,279X4+0,002X5$	0,0317	0,221	0,40
Миколаївська	$Y=-0,115+0,322X1+0,109X2-0,174X3+0,152X4+0,004X5$	0,0308	0,286	0,49
Херсонська	$Y=0,167+0,114X1+0,201X2-0,293X3+0,067X4+0,002X5$	0,0469	0,181	0,84
Разом Південний регіон	$Y=0,257-0,27X1+0,045X2-0,066X3+0,07X4+0,003X5$	0,0356	0,405	0,33

Джерело: Розраховано автором на основі [5]

Критеріями фінансової стійкості обрано такі показники-фактори: коефіцієнт автономії, коефіцієнт маневреності власних коштів, коефіцієнт поточних зобов'язань, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, індекс постійного активу. Узагальненим результативним показником, що безпосередньо пов'язаний із ефективністю господарювання на підприємстві, з позиції його фінансової стійкості та незалежності нами визначено рентабельність власного капіталу.

Дані, представлені в табл. 1, свідчать про те, що і значення коефіцієнтів при факторних ознаках, і навіть напрям зміни показника (негативний чи позитивний) в окремих областях відрізняється від сукупного по регіону. При цьому в Миколаївській області відмічено негативне значення вільного коефіцієнта регресії, що вказує на негативну тенденцію погіршення ситуації із рентабельністю власного капіталу в області. На Херсонщині відмічаємо відставання результативного показника від загального по

регіону, і лише в Одеській області воно наближене до загальнонаціональної тенденції.

Стосовно фактора $X1$ (коефіцієнт автономії): у цілому по регіону та в Одеській області спостерігаємо негативне значення коефіцієнта при цьому факторі (значення становить відповідно -0,27 та -0,382). Негативне значення коефіцієнтів маємо також для фактора $X3$ (коефіцієнт поточних зобов'язань) для отриманих рівнянь у всіх областях, окрім Одеської. Більш точну картину позитивного чи негативного впливу, а також кількісного виміру такого впливу факторів на результативну ознаку дають коефіцієнти еластичності [6], розраховані в табл. 2.

За отриманими коефіцієнтами еластичності можна зробити такі висновки:

– *Одеська область* характеризується негативною динамікою коефіцієнта автономії і маневреності власних оборотних коштів, що погіршує ефективність використання власного капіталу; підприємства мало залучають довгострокових коштів, що позитивно впливає на результативний показник;

– *Миколаївська область* відзначається погіршенням маневреності власних оборотних коштів та коефіцієнта поточних зобов'язань, але водночас порівняно кращою ситуацією із коефіцієнтом автономії (у підприємств області він вищий); окрім того, підприємства Миколаївщини найменше серед інших областей Південного регіону залучають довгострокових коштів, що забезпечує найкращий результат у регіоні;

– *Херсонська область* неефективно використовує поточні зобов'язання та залучає невиправдано багато довгострокових кредитів, однак попри це у підприємств тільки цієї області спостерігається позитивна динаміка маневреності власних оборотних коштів.

Отже, рівень фінансової стійкості підприємств Південного регіону є неоднозначним у розрізі окремих областей, однак у кожній області та регіоні в цілому він негативно впливає на рентабельність власного капіталу підприємств, тобто на віддачу від вкладених у його розвиток власних коштів. Тому неможливо говорити про достатню фінансову стійкість через наявність негативного впливу окремих проаналізованих факторів. У ситуації, що склалася, ефективно використання вкладеного в підприємства власного капіталу є проблематичним. Це означає, що на нинішньому етапі розвитку сільськогосподарських підприємств Південного регіону подальші інвестиції (а отже, і інновації, які потребують додаткових інвестицій) є ризикованими.

Як відомо, інвестиції є головним фактором розвитку як окремого підприємства, так і економіки у цілому [7; 8]. Те саме стосується й інновацій як більш конкретної форми втілення інвестицій. Тому в умовах, що виявлені нами у ході проведеного вище аналізу, досить гостро постає проблема приросту додаткового капіталу на сільськогосподарських підприємствах. На підтвердження цього факту ми здійснили оцінку ефекту фінансового левериджу вибірково взятих підприємств Південного регіону (табл. 3). Оскільки ефект фінансового левериджу досягається за умови приросту позикового капіталу із достатнім ефектом від його використання, то відповідно точною ефективності використання власного капіталу визначено приріст позикового капіталу на рівні 10% позикового капіталу в базовому році.

Із наведених у табл. 3 розрахунків видно, що лише у 2009 р. на ВАТ «Племзавод «Шляховий» і ВАТ «Племза-

Таблиця 2

Економічна інтерпретація числових значень коефіцієнтів еластичності					
Фактор	Зміна значення Х1 при зміні фактора на 1%				Економічна інтерпретація отриманої залежності
	Південний регіон	Одеська	Миколаївська	Херсонська	
Коефіцієнт автономії (Х1)	-5,0	-7,76	7,0	1,62	При збільшенні коефіцієнта автономії на 1% узагальнений показник по Південному регіону зменшується на 5%, а по Одеській області – на 7,76%. У Миколаївській та Херсонській областях він позитивно впливає на рентабельність власного капіталу, збільшуючи її відповідно на 7 і 1,62%. Найбільш негативна дія цього фактора – в Одеській області.
Коефіцієнт маневреності власних коштів (Х2)	-0,28	-0,87	-1,44	1,30	При збільшенні коефіцієнта маневреності власних коштів на 1% узагальнений показник зменшується по всьому регіону і в Одеській та Миколаївській областях, а зростає у Херсонській області на 1,3%. Найбільш негативна дія фактора – у Миколаївській області.
Коефіцієнт поточних зобов'язань (Х3)	-1,51	0,03	-4,43	-5,38	При зростанні коефіцієнта поточних зобов'язань на 1% рентабельність власного капіталу зростає лише в Одеській області на 0,03%. У решті областей та по регіону в цілому рентабельність знижується (найбільше погіршення – у Миколаївській області).
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (Х4)	0,56	1,59	3,61	-0,09	При зростанні коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів на 1% рентабельність власного капіталу зменшується лише у Херсонській області на 0,09%.
Індекс постійного активу (Х5)	0,10	0,09	0,18	0,03	При зростанні індексу постійного активу на 1% в усіх областях і в регіоні в цілому відмічено позитивне зростання результативного показника (найбільше – у Миколаївській області).

Джерело: Розраховано та складено автором

вод ім. Шмідта» відмічається позитивний ефект фінансового левериджу. В інші роки на цих підприємствах та протягом усього періоду аналізу на ВАТ «Зелений гай» і ПАТ «Радсад» ефект фінансового левериджу був негативним. Зазначена ситуація вказує на те, що в останні роки сільськогосподарські підприємства не повинні були залучати додатковий позиковий капітал, бо віддача від його використання вкрай мала або взагалі відсутня. Очевидно, що фінансова стійкість таких підприємств знаходиться під загрозою.

Таким чином, якщо розглядати фінансову стійкість підприємств із позиції оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, то підприємствам із негативним ефектом фінансового левериджу не можна залучати позиковий капітал, оскільки отриманого від його залучення прибутку буде недостатньо для виплати відсотків за користування позиковим капіталом, хоч підприємство при цьому залишатиметься прибутковим. У таких випадках доцільніше розраховувати на власні кошти. Якщо ж їх бракує, то підприємство потрапляє у безвихідне становище, коли немає ані внутрішніх, ані зовнішніх можливостей для проведення інноваційно-інвестиційної діяльності.

Отже, сьогодні на сільськогосподарських підприємствах Південного регіону формує-

Таблиця 3

Вибіркова оцінка ефекту фінансового левериджу на підприємствах Південного регіону, 2007-2011 рр.

Показник	ВАТ «Племзавод «Шляховий»		ВАТ «Племзавод ім. Шмідта»		ВАТ «Зелений гай»		ПАТ «Радсад»	
	факт	проект	факт	проект	факт	проект	факт	проект
2007								
1. Вартість усього капіталу, тис. грн., у тому числі:	4420	4420	8559	8559	93651	93651	63704	63704
вартість власного капіталу	2370	2165	7729	7646	41831	36649	24714	20815
вартість позикового капіталу	2050	2255	830	913	51820	57002	38990	42889
2. Сума валового прибутку до сплати відсотків за використання позикового капіталу, тис. грн.	-67	-67	220	220	16371	16371	-2011	-2011
3. Сума валового прибутку після сплати відсотків за використання позикового капіталу (ставка 22%), тис. грн.	-518	-563	37	19	4971	3831	-10589	-11447
4. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	-21,86	-26,00	0,48	0,25	11,88	10,45	-42,85	-54,99
5. Приріст (зменшення) рентабельності власного капіталу (+, -)	x	-4,14	x	-0,23	x	-1,43	x	-12,14
2008								
1. Вартість усього капіталу, тис. грн., у тому числі:	3392	3392	10033	10033	129867	129867	47785	47785
вартість власного капіталу	1929	1783	8646	8507	45337	36884	28246	26292
вартість позикового капіталу	1463	1609	1387	1526	84530	92983	19539	21493
2. Сума валового прибутку до сплати відсотків за використання позикового капіталу, тис. грн.	-460	-460	1559	1559	14896	14896	2225	2225
3. Сума валового прибутку після сплати відсотків за використання позикового капіталу (ставка 22%), тис. грн.	-782	814	1254	1223	-3701	-5560	-2074	-2503
4. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	-40,54	-45,65	14,50	14,38	-8,16	-15,07	-7,34	-9,52
5. Приріст (зменшення) рентабельності власного капіталу (+, -)	x	-5,11	x	-0,12	x	-6,91	x	-2,18
2009								
1. Вартість усього капіталу, тис. грн., у тому числі:	2308	2308	11861	11861	119595	119595	47181	47181
вартість власного капіталу	1512	1432	10354	10203	43049	35394	28479	26609
вартість позикового капіталу	796	876	1507	1658	76546	84201	18702	20572
2. Сума валового прибутку до сплати відсотків за використання позикового капіталу, тис. грн.	-84	-84	341	341	6469	6469	965	965
3. Сума валового прибутку після сплати відсотків за використання позикового капіталу (ставка 22%), тис. грн.	-259	-277	9	-24	-10371	-12055	-3149	-3561
4. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	-17,13	-19,34	0,09	-0,24	-24,09	-34,06	-11,06	-13,38
5. Приріст (зменшення) рентабельності власного капіталу (+, -)	x	-2,21	x	-0,33	x	-9,97	x	-2,32
2010								
1. Вартість усього капіталу, тис. грн., у тому числі:	3672	3672	14608	14608	67351	67351	51518	51518
вартість власного капіталу	2434	2310	14184	14142	46304	44199	27565	25170
вартість позикового капіталу	1238	1362	424	466	21047	23152	23953	26348
2. Сума валового прибутку до сплати відсотків за використання позикового капіталу, тис. грн.	1538	1538	3094	3094	9402	9402	-1567	-1567
3. Сума валового прибутку після сплати відсотків за використання позикового капіталу (ставка 22%), тис. грн.	1266	1238	2931	2991	4772	4309	-6837	-7364
4. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	52,01	53,59	20,66	21,15	10,31	9,75	-24,80	-29,26
5. Приріст (зменшення) рентабельності власного капіталу (+, -)	x	+1,58	x	+0,49	x	-0,56	x	-4,46
2011								
1. Вартість усього капіталу, тис. грн., у тому числі:	3273	3273	14696	14696	78460	78460	63704	63704
вартість власного капіталу	1516	1340	14539	14523	47433	44330	24714	20815
вартість позикового капіталу	1757	1933	157	173	31027	34130	38990	42889
2. Сума валового прибутку до сплати відсотків за використання позикового капіталу, тис. грн.	-383	-383	2508	2508	8354	8354	-2011	-2011
3. Сума валового прибутку після сплати відсотків за використання позикового капіталу (ставка 22%), тис. грн.	-770	-808	2473	2470	1528	845	-10589	-11447
4. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	-50,79	-60,30	17,009	17,008	3,22	1,91	-42,85	-54,99
5. Приріст (зменшення) рентабельності власного капіталу (+, -)	x	-9,51	x	-0,001	x	-1,31	x	-12,14

Джерело: Розраховано та складено автором]

тється замкнене коло кругообігу фінансових ресурсів, яке не дає змоги, не погіршуючи фінансову стійкість підприємств, вкладати в нього додаткові внутрішні (власний капітал) і зовнішні (позиковий капітал) інвестиції, у тому числі в інноваційному напрямі (рис.).

Як видно із рис., інвестиції в агроінновації можуть здійснюватися за рахунок як власного, так і позикового капіталу. При цьому зростання ефективності від таких інновацій позитивно впливає на динаміку власного капіталу і характеризується відсутністю проблем із використанням позикового. Водночас, відсутність належної віддачі від агроінновацій призводить до зменшення власного капіталу та виникнення проблеми із позиковим, що погіршує фінансову стійкість сільськогосподарського підприємства.

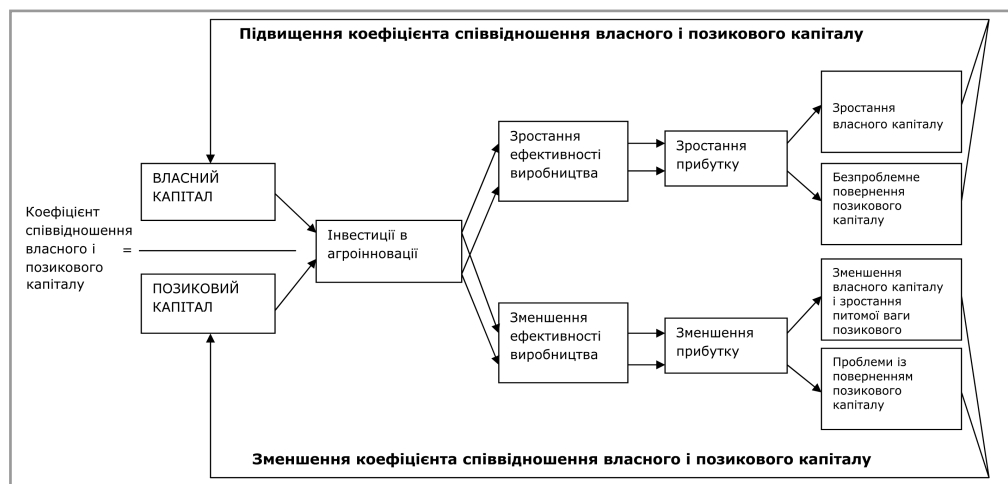

Рис. Інтерпретація кругообігу фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства з позиції фінансової стійкості при здійсненні інноваційно-інвестиційної діяльності

Джерело: Складено автором

Висновки. Таким чином, рішення про реалізацію агроінновації на практиці має суб'єктивно-об'єктивний характер. З одного боку, керівництво прагне вкладати кошти в інноваційний розвиток підприємств, сподіваючись на їх ефективність і максимальну віддачу. З другого – на ефективність такої віддачі впливає багато факторів, визначальним серед яких, за нашими дослідженнями, є стабільність і достатня фінансова стійкість сільськогосподарських підприємств.

Література

1. Ситник В. П. Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази АПК в Україні / В. П. Ситник // Економіка АПК. – 2006. – № 2. – С. 19–29.

2. Лукінов І. І. Про стратегію трансформування АПК та забезпечення продовольчої безпеки України / І. І. Лукінов, П. Т. Саблук // Економіка України. – 2000. – № 9. – С. 62–81.

3. Лагодієнко В. В. Теоретичні та методологічні засади розвитку регіонального агропромислового виробництва на продовольчому ринку [Електронний ресурс] / В. В. Лагодієнко // Матеріали щостої Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції «Україна наукова», 2008. – Режим доступу : <http://intkonf.org/ken-lagodienko-vv-teoretichni-ta-metodologichni-zasadi-rozvitku-regionalnogo-agropromislovogo-virobnitstva-na-prodovolchomu-rinku>

4. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Прутуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2005. – 592 с.

5. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. – www.smida.gov.ua

6. Васнев С. А. Статистика : учеб. пособ. / С. А. Васнев. – М. : МГУП, 2001. – 170 с.

7. Шнейдер А. Наука побеждать в инвестициях, менеджменте и маркетинге / А. Шнейдер, Я. Кацман, Г. Топчишвилли. – М. : АСТ, 2002. – 232 с.

8. Полінкевич О. М. Методи активізації інноваційної діяльності суб'єктів господарювання / О. М. Полінкевич // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 7(25). – Ч. 5. – С. 173–188.

Стаття надійшла до редакції 24.12.2012

References

1. Sytnyk, V.P. (2006). Form and realization of public policy of development of material and technical base of agriculture in Ukraine. *Economy of AIC Journal*, 2006, no. 2, pp. 19–29 (in Ukr.).

2. Lukinov, I. I., Sabluk, P. T. (2000). About strategy of transformation of AIC and providing of food safety of Ukraine. *Economy of Ukraine Journal*, 2000, no. 9, pp. 62–81 (in Ukr.).

3. Lagodiyenko, V.V. (2008). *Theoretical and methodological principles of development of regional agroindustrial production at the food market*. Accessed at: <http://intkonf.org/ken-lagodienko-vv-teoretichni-ta-metodologichni-zasadi-rozvitku-regionalnogo-agropromislovogo-virobnitstva-na-prodovolchomu-rinku> (in Ukr.).

4. Bilyk, M.D. (2005). *Financial analysis*. Kiev: KNEU, 2005. 592 p. (in Ukr.).

5. Agency of Ukrainian Fund Market Infrastructure Development, an official web-site: www.smida.gov.ua

6. Vasnev, S.A. (2001). *Statistics*. Moscow: MGUP, 2001. 170 p. (in Rus.).

7. Schneider, A. (2002). *Science to win in investments, management and marketing*. Moscow: AST, 2002. 232 p. (in Rus.).

8. Polinkevich, O.M. (2010). Methods of innovative activity activation in economic entities. *Economic Sciences Journal*, 2010, Vol. 5, no. 7(25), pp. 173–188 (in Ukr.).

Received 24.12.2012

ІНТЕРНЕТ-ХОЛДИНГ ІНСТИТУТУ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

56 веб-ресурсів

www.SOSKIN.info

Розміщуємо банерну і контекстну рекламу
на сайтах Інтернет-холдингу Інституту трансформації суспільства

www.soskin.info

Тел./факс: (044) 235 98 28 (27)

E-mail: os@osp.com.ua